

Help ook mee het hier
schoon te houden:
vrijwel alle mensen uit
deze buurt zetten geen
afval naast de container.

De Omgevingswet en betrokkenheid bij de leefomgeving

juni 2017

PANEL FRYSLÂN

Panel Fryslân is onderdeel van het Fries Sociaal Planbureau

Omgevingswet en betrokkenheid bij de leefomgeving

Na 2019 gaat er veel veranderen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling. Minder regelgeving en meer samenwerking is het motto van de nieuwe Omgevingswet. Hiermee krijgen burgers meer verantwoordelijkheden en mogelijkheden voor het benutten en beschermen van de leefomgeving. Deze wet doet zodoende een groot beroep op de betrokkenheid van de burgers. Daarnaast biedt de Omgevingswet burgers ook uitdrukkelijk de mogelijkheid om zelf initiatieven te ontplooien (SCP, 2016). Denk bijvoorbeeld aan windenergiecoöperaties van burgers. Maar in hoeverre voelen inwoners van Fryslân zich betrokken bij de inrichting van hun omgeving? Wie vindt men verantwoordelijk hiervoor? Zien mensen het zitten om zelf initiatieven te gaan ontplooien ter verbetering van de leefomgeving? Op deze en vele andere vragen wordt in deze publicatie antwoord gegeven.

Wat is de Omgevingswet?

In 2019 gaat in Nederland de nieuwe **Omgevingswet** in. Doel hiervan is om ruimtelijke projecten makkelijker te maken. Om dit te bereiken worden vele wetten op het gebied van bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, landschap en natuur gebundeld in 1 wet. De Provincie en gemeenten zijn verplicht om voor het eigen grondgebied een Omgevingsvisie vast te stellen. In het geval van de Provincie is dit een integrale visie op de fysieke leefomgeving in Fryslân. Eventuele initiatieven moeten in lijn liggen met deze **Omgevingsvisie**. Momenteel zijn de Provincie en een aantal gemeenten druk bezig met het vormgeven van hun Omgevingsvisies.

Rapportcijfer
leefomgeving

*Bijna twee derde
geeft een 8 of hoger*

Rapportcijfer
betrokkenheid
bij leefomgeving

*Ruim een derde geeft
een onvoldoende*

74% heeft nog nooit
van Omgevingswet
of omgevingsvisie
gehoord

Betrokkenheid bij leefomgeving

De nieuwe Omgevingswet doet een groot beroep op de betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving. Maar hoe betrokken voelen de Friezen zich bij de inrichting van hun leefomgeving? Het gemiddelde rapportcijfer voor de betrokkenheid is een 5,8, een krappe voldoende. Tweederde geeft een 6 of hoger, een derde deel geeft hun betrokkenheid dus een onvoldoende.

Verdeling rapportcijfers betrokkenheid leefomgeving

Betrokkenheid leefomgeving komt met de jaren

Vooraf leeftijd is van invloed op de mate van betrokkenheid bij de inrichting van de leefomgeving. Hoe **ouder** iemand is hoe meer betrokken hij of zij zich voelt. De onvoldoendes vallen vooral in de jongere leeftijdsgroepen. Het gemiddelde cijfer voor de panelleden onder de 40 jaar is een 5,3, van de 65-plussers een 6,3. Friezen die in het bezit zijn van een **koopwoning** zijn ook meer betrokken dan zij die in een huurwoning wonen. Daarnaast is opleiding van invloed op de betrokkenheid. Lager opgeleiden zijn minder betrokken bij de leefomgeving dan **hoger opgeleiden**. Tussen laag en middelhoog opgeleid zit echter geen verschil in de mate van betrokkenheid. Tenslotte blijkt dat mensen die op het **platteland** wonen een hoger rapportcijfer geven aan hun betrokkenheid dan de stedelingen.*

* Opgenomen in regressiemodellen stad/platteland, gender, leeftijd, koop- of huurwoning, opleiding. Alleen significante effecten gemeld.

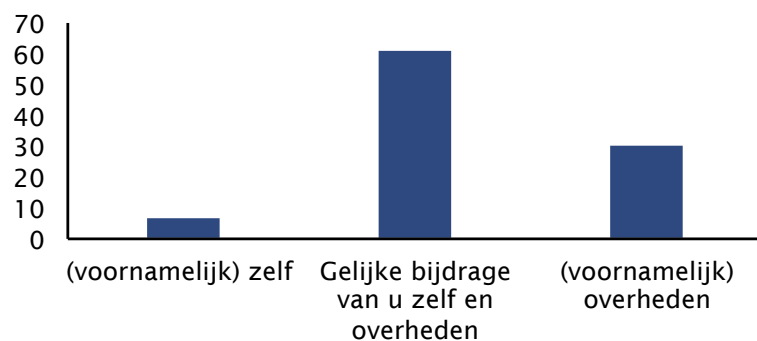
Verantwoordelijkheid leefomgeving

Gedeelde verantwoordelijkheid overheid en burger

Inwoners krijgen met de nieuwe Omgevingswet niet alleen meer mogelijkheden tot het benutten en beschermen van de leefomgeving, maar ook meer verantwoordelijkheden. Hoe kijken zij hier tegenaan? Wie vinden zij verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving? Meer dan de helft (61%) vindt dat de overheid en de burger een gelijke mate van verantwoordelijkheid heeft voor de kwaliteit van de leefomgeving. Nog geen 7% vindt dat de verantwoordelijkheid (voornamelijk of volledig) bij de burger ligt. Het deel dat overblijft, een derde, is van mening dat (voornamelijk) overheden verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van de leefomgeving.

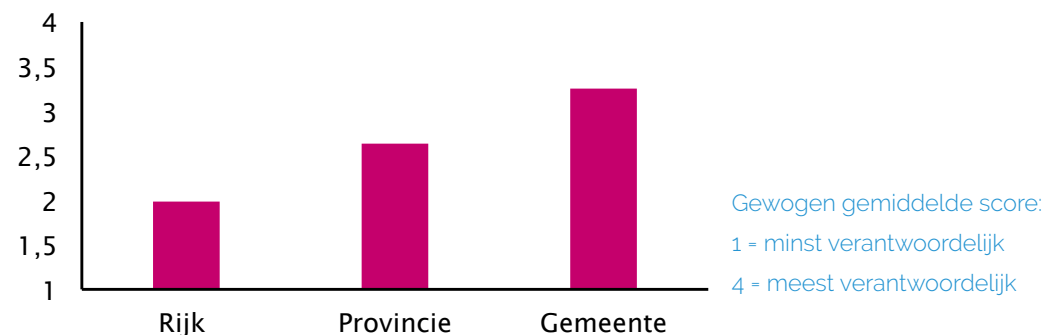
Wie vindt u verantwoordelijk voor de kwaliteit van uw leefomgeving? (in percentages)*

Gemeente meest verantwoordelijk

Aan degenen die hebben aangegeven dat overheden deels verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van de leefomgeving is gevraagd welke overheid zij dan het meest verantwoordelijk vinden, waarbij 1 het minst verantwoordelijk is en 4 het meest. De gemeente wordt hierbij als de meest verantwoordelijke gezien.

Welke overheid vindt u het meest verantwoordelijk voor de kwaliteit van leefomgeving?

* Een kleine 2% wees nog andere partijen aan als verantwoordelijke, dit waren dan voornamelijk bureaus en omwonenden.

Heeft u al iets gehoord over de omgevingswet?

- 74% Nee, ik heb hier nog niet eerder van gehoord
- 20% Ja, maar weet niet precies wat het inhoudt
- 6% Ja, en weet ook wat het inhoudt

Kennis en mening over de Omgevingswet

Geen idee, maar goed idee!

Hoewel ruim 70% van de Friezen aangeeft nog nooit van de Omgevingswet te hebben gehoord, vindt 70% het een goed idee dat er meer ruimte aan bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties wordt gegeven om initiatieven te nemen voor verbetering van de leefomgeving. Hoewel men de term dus nog niet kent, zijn mensen wel voorstander van de beginselen van de Omgevingswet. Aan het panel is ook gevraagd waarom zij het een goed of slecht idee vonden. Degenen die het een goed idee vinden geven vooral aan dat het goed is voor het draagvlak en verantwoordelijkheidsgevoel van mensen. Degenen die het een slecht idee vinden zijn wantrouwend en bang dat het op de lange termijn niet werkt of dat er belangen in het geding komen. Hieronder een greep uit de antwoorden:

Goed idee! 70%

'Belanghebbenden zullen eerder bereid zijn om de handen uit de mouwen te steken als er werkelijk ruimte wordt gegeven aan bewoners om iets te realiseren wat men zelf belangrijk vindt.'

'Als je het samen doet, dan draag je er zorg voor met zijn allen en krijgen bijvoorbeeld vernielingen minder kans. Er wordt dan meer sociale controle op uit geoefend denk ik.'

'Betrokkenheid van de gemeenschap zie ik als zeer belangrijk, op die manier creëer je draagvlak en een goed sociaal leefklimaat.'

'Bewoners kunnen iets ontplooiën waar, volgens hen, behoefte aan is.'

'Op zich goed, maar er schuilt het gevaar in dat de grootste mond verkeerde ontwikkelingen voor elkaar krijgen.'

'Prima als mensen zelf iets organiseren, dan is de betrokkenheid om het te verbeteren en onderhouden ook veel hoger.'

'Wij weten met elkaar misschien beter wat de wensen zijn.'

'Samen de schouders eronder is goed voor het mienskip gevoel en bestrijdt de eenzaamheid.'

'Verbeter de omgeving en begin bij jezelf.'

Geen goed idee! 30%

'De overheid is ontstaan omdat er zaken waren die het particulier belang overtroffen. Daarvoor wordt de overheid nog steeds betaald. De overheid is zijn aangegane verplichtingen vergeten (groenonderhoud, wegonderhoud, regels stellen enz).'

'Er gebeurt dan niets er wordt dan te veel gepraat en te weinig uitgevoerd. Eén man beslist makkelijker dan 10.000 mensen die er over praten.'

'Het idee is heel mooi, maar ik ben van mening dat dit in de praktijk niet zal werken. Mensen zullen misschien even enthousiast zijn maar dit zal weer afzakken. Ik ben van mening dat we met elkaar belasting betalen wat gebruikt kan worden hiervoor.'

'Het is niet de bedoeling dat de taken van de gemeente worden uitgevoerd door burgers.'

'Het zullen altijd de zelfde personen zijn die er voor op draaien, net zoals in het verenigingsleven. Daar is ook bijna geen bestuurslid meer te vinden.'

'Leidt tot ad-hoc oplossingen en op termijn tot verwaarlozing en verloedering, omdat een permanente beheerstructuur ontbreekt.'

'De leefomgeving is van ons allemaal die kun je niet overlaten aan partijen met specifieke belangen. De overheid is er voor om op democratische wijze de leefomgeving in te vullen.'

'In het algemeen zijn het niet de rustige burgers die iets naar zich toe trekken, maar ondernemers met een belang. En dat is meestal hun eigen ontwikkeling en financiële positie.'

'Als maar niet de zwakkere mens daar de dupe van wordt!!'

Betrokken bij plannen leefomgeving

Een groot deel van de Friezen geeft aan dat zij graag betrokken willen worden bij ontwikkelingen in hun wijk of buurt (83%), binnen hun gemeente (70%) en in mindere mate bij ontwikkelingen in de provincie (51%). Wanneer wordt gevraagd hoe men dan door de gemeente of provincie zou willen worden betrokken geeft bijna iedereen aan graag geïnformeerd te worden over plannen (ruim 80%). Hoe actiever de manier van inzetten wordt (adviseren is bijvoorbeeld minder actief dan zelf met een eigen plan komen), hoe minder groot de groep wordt die aangeeft hier wel aan mee te willen werken.

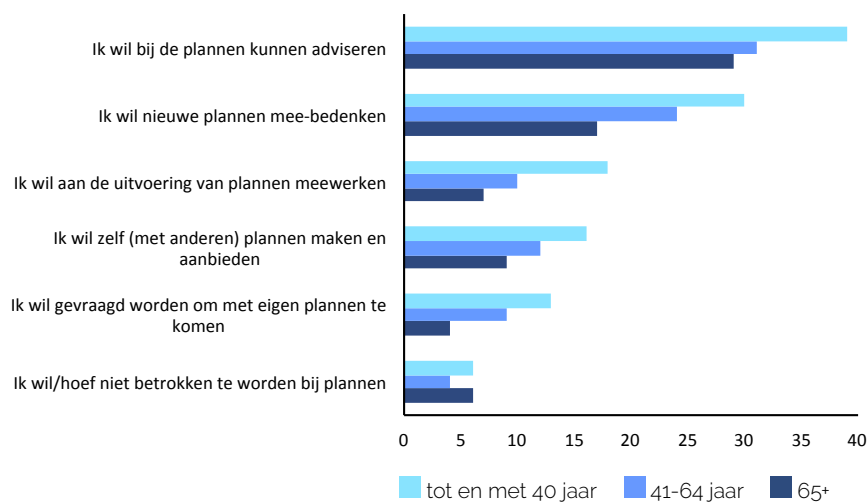
Jongere generatie wil actiever meedenken

De jongere leeftijdscategorie (tot en met 40 jaar) wil overal het vaakst actief betrokken worden. Hoe ouder men wordt hoe kleiner het aandeel dat actief betrokken wil worden. Zo geeft van de jongste leeftijdsgroep 30% aan mee te willen denken bij nieuwe plannen terwijl dit bij de 65-plussers 17% is.

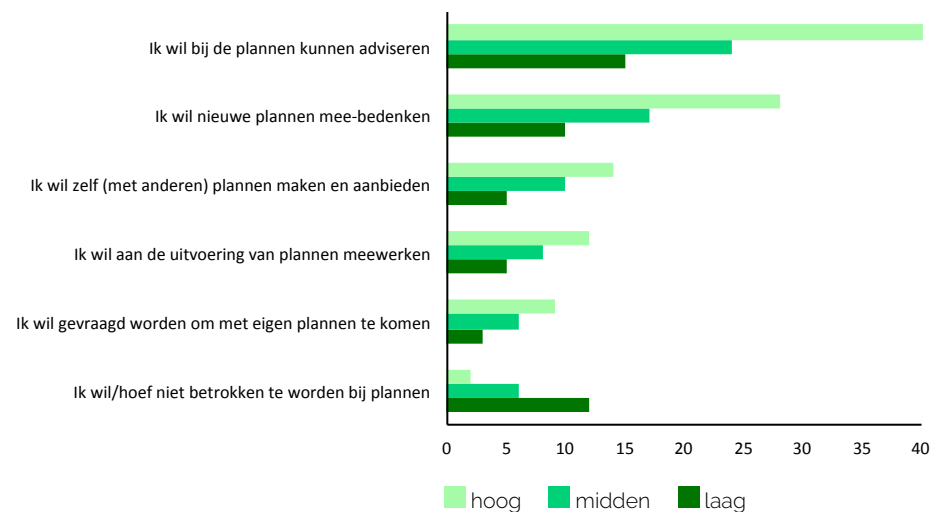
Lager opgeleide veel minder behoefte aan actieve betrokkenheid

Het aandeel lager opgeleiden dat aangeeft niet betrokken te willen worden is zes keer zo groot als onder hoog opgeleiden. Over de hele linie valt op dat hoger opgeleiden ongeveer drie keer zo vaak aangeven actief betrokken te willen worden als lager opgeleiden.

Op welke manier zou u betrokken willen worden bij de plannen voor uw leefomgeving? (in procenten) Uitgesplitst naar leeftijdsgroepen.

Op elke manier wilt u betrokken worden bij de plannen voor uw leefomgeving? (in procenten) Uitgesplitst naar opleidingsniveau.

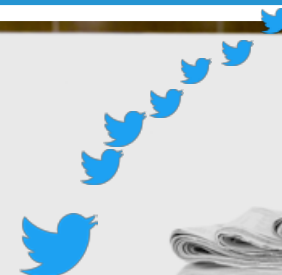
Ideën voor leefomgeving kenbaar maken

Jongere digitaal, oudere face-to-face

Als aan het panel wordt gevraagd hoe iemand zelf graag een idee ter verbetering van buurt of woonplaats kenbaar wil maken zien we ook weer interessante verschillen tussen leeftijdsgroepen (zie grafiek). Onder de jongste groep (tot en met 40 jaar) zijn 'e-mail' en 'enquête' de meest populaire manieren om een idee kenbaar te maken. De groep in de hoogste leeftijdscategorie (65-plussers) doet dit echter liever persoonlijk via een 'bewoners- of belangenvereniging' of op een 'bewonersbijeenkomst'. Wat betreft opleiding (geen grafiek) geven lager opgeleiden dubbel zo vaak aan geen behoefte te hebben aan het kenbaar maken van hun ideeën in vergelijking tot hoger opgeleiden (12% van de laagopgeleiden t.o.v. 6% van de hoogopgeleiden).

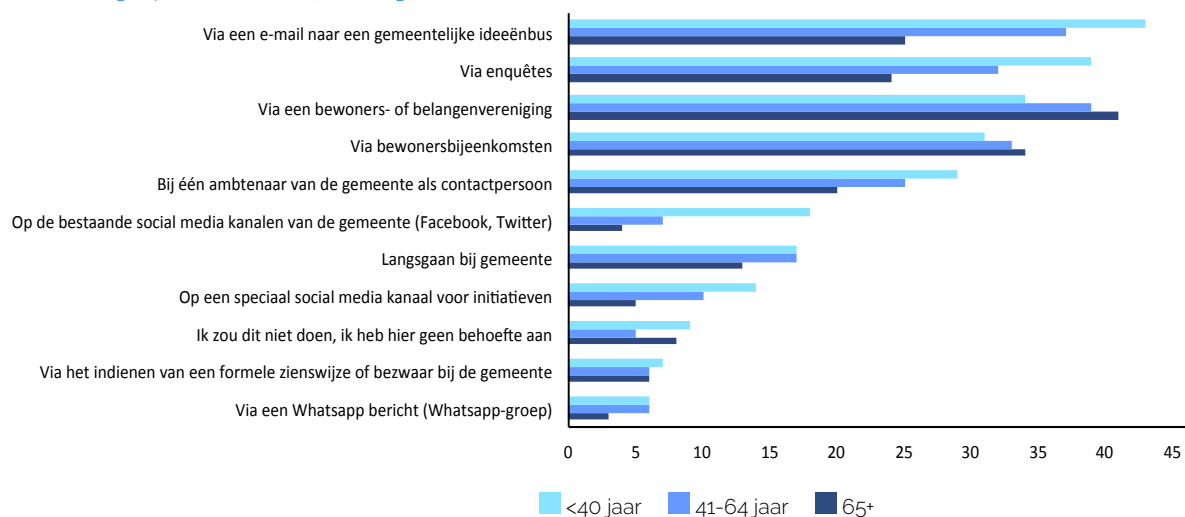

“ Everything begins with an idea ”

Op welke manier wilt u een idee kenbaar maken? (in procenten)

Uitgesplitst naar leeftijdscategoriën

Gemeente Leeuwarden Fysiek Contact

Waar bent u naar op zoek? Zoek

[Home](#) / [Inspraak concept Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan zuidelijk deel Leeuwarden](#)

Inspraak concept Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan zuidelijk deel Leeuwarden

Van 13 oktober tot en met 24 november ligt het 'Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan zuidelijk deel Leeuwarden' met bijbehorende stukken ter inzage.

Ontwikkeling

Het college heeft het Gemeentelijk Verkeers- en vervoerplan (GVVP) Leeuwarden (Addendum "zuidelijk deel gemeente Leeuwarden") vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. Het plan is een actualisatie van de beleidsvisie verkeer en vervoer van de voormalige gemeente Boarnsterhim uit 2001. Het GVVP addendum is een beleidsplan op hoofdlijnen; het geeft kaders en oplossingsrichting. Er worden geen concrete maatregelen uitgewerkt.

Inzage

Het 'Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan zuidelijk deel Leeuwarden' met bijbehorende stukken kunt u inzien:

- in het Stadskantoor, Oudehoofsterkerkhof 2, Leeuwarden (op werkdagen van 8.30 tot 17.00 uur en op donderdag tot 19.30 uur). Hier kunt u ook vragen stellen over het plan en de procedure

Reageren

In de periode waarin het 'Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan zuidelijk deel Leeuwarden' ter inzage ligt, kunnen ingezetenen en belanghebbenden reageren. Dit kan schriftelijk of mondeling. U geeft aan met welke punten u het wel of niet eens bent en waarom. Het college van burgemeester en wethouders kan deze punten dan afwegen en meenemen.

- schriftelijk: schrijf een brief aan de gemeente Leeuwarden, t.a.x. het college van burgemeester en wethouders, Postbus 21000, 8900 JA Leeuwarden

Vermeld in uw brief:

- inspraak Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan
- waarom u een reactie indient
- de datum
- uw naam en adres

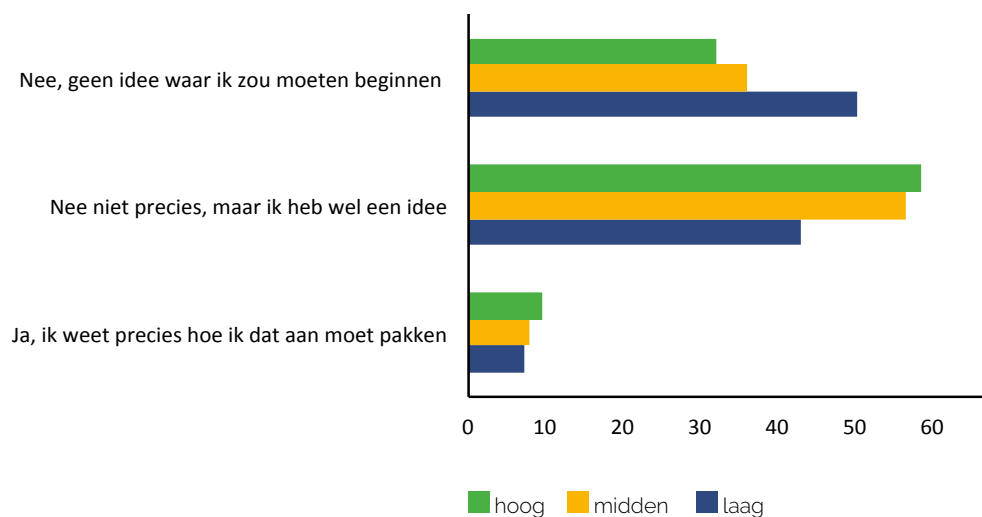
Investeren in leefomgeving

Twee derde wil wel investeren in verbetering leefomgeving

Twee derde geeft aan wel te willen investeren in verbetering van hun leefomgeving. Hiervan wil het grootste deel, ruim driekwart, vrije tijd inzetten voor een initiatief waar ze zelf achter staan. Alleen geld investeren is een stuk minder populair, slechts 4% geeft aan op deze manier te willen investeren. De combinatie van tijd én geld kan rekenen op 13%.

Stel dat u een initiatief zou willen starten, zou u weten hoe u dat aan moet pakken? (in procenten) Uitgesplitst naar opleidingsniveau.

Overgrote meerderheid weet niet precies hoe een initiatief te starten

Van de mensen die aangeven wel te willen investeren in verbetering van de leefomgeving heeft ruim een derde geen idee waar zij moeten beginnen. Dit percentage is nog een stuk hoger onder de lager opgeleiden (50% t.o.v 32% onder hoogopgeleiden). Slechts 9% geeft aan te weten hoe dit aan te pakken. Ruim de helft zegt wel een idee te hebben, maar weet het niet precies. Ook is gevraagd of men iemand kent die al eens een initiatief is gestart. De gedachte hierachter is dat dit de drempel verlaagt om het zelf ook eens te proberen. Twee derde geeft aan dat zij wel iemand kennen die een initiatief is gestart, de rest niet. De hoger opgeleiden kennen iets vaker iemand die een initiatief is gestart dan de lager opgeleiden.

Betrokkenheid bij initiatieven

Bent u de laatste 5 jaar betrokken geweest bij een initiatief?

Ja
29%
(N=695)

Doe ik graag nog een keer
83% (N=574)

Waarom?

Doe ik nooit weer!
17% (N=121)

Waarom niet?

Nee
71%
(N=1721)

Maar ik wil wel in de toekomst
69% (N=1179)

Van wie wilt u graag hulp?

Wil ik ook niet in de toekomst
31% (N=542)

Waarom niet?

“Actief beïnvloeden is noodzakelijk.”

“Als het een idee betreft waar ik warm voor loop, wil ik mij daar wel voor inzetten.”

“Als niemand iets doet, dan gebeurt er ook niets.”

“Ik vond de aanpak van de gemeente ronduit slecht in deze, werd niet echt gehoord. Toch vind ik het belangrijk om mijn stem te laten horen.”

“Zonder dit soort initiatieven heeft de gemeente vaak geen idee wat er leeft in de dorpen.”

“De mens heeft teveel eigen mening, wil zijn eigen zin doordrukken, dus als je met een voorstel komt moet je van goede huize komen wil je iets bereiken.”

“Er wordt niet adequaat op gereageerd, gemeenteraad is niet capabel.”

“Heb op dit moment geen tijd en ook niet de energie daarvoor.”

“Het initiatief waaraan ik heb meegewerkt heeft nogal tot frustraties geleid, dus zit ik er niet op te wachten.”

“Andere mensen moeten het gaan doen. Anders wordt het beeld dat het altijd dezelfde mensen zijn die het doen, bevestigd.”

1. Gemeente **74%**
2. Lokale maatschappelijke organisaties **57%**
3. Dorpsbelang **46%**

1. Geen zin of tijd **25%**
2. Te oud **18%**
3. Dat is een taak voor de gemeente **16%**

Omgevingswet onbekend, maar niet onbemind

De meeste Friezen kennen de Omgevingswet niet, maar kunnen zich wel vinden in de ideeën achter de Omgevingswet. Men wil zelf verantwoordelijkheid nemen voor en keuzes maken over de eigen leefomgeving. En een groot deel van de mensen wil hier ook best tijd in investeren. Van degenen die de afgelopen 5 jaar al eens bij een initiatief betrokken zijn geweest, geeft 85% aan dat zij dit nog wel een keer willen doen. Ook van degenen die nog niet bij een initiatief betrokken zijn geweest geeft ruim twee derde aan dit wel te willen.

Oudere voelt zich meer betrokken, jongere wil meer betrokken worden

Ouderen voelen zich meer betrokken bij hun leefomgeving dan jongeren, waarbij jongeren hun betrokkenheid zelfs een onvoldoende (5,3) geven. De jongste leeftijdscategorie (onder de 40) wil daarentegen wel actiever worden betrokken bij het maken van plannen voor de leefomgeving dan de ouderen. Hoe ouder men wordt hoe kleiner het aandeel dat actief betrokken wil worden door gemeente en Provincie. Hoewel de jongere generatie aangeeft zich minder betrokken te voelen bij hun omgeving, willen ze zich wel actiever inzetten.

Versterking ruimtelijke verschillen ligt op de loer

Echter, niet iedereen heeft een gelijke kans om daadwerkelijk bij de inrichting van de leefomgeving betrokken te raken. Dat is nu al zo, maar de waarschuwing van het SCP (2016) dat het terugtrekken van de overheid kan leiden tot verschillen in kwaliteit

van de leefomgeving tussen individuen en tussen groepen lijkt terecht te zijn. Uit dit onderzoek blijkt er verschil te zijn tussen de hoger en lager opgeleiden met betrekking tot de behoefte en de kennis over het inzetten voor de leefomgeving. De behoefte om betrokken te worden door gemeente en provincie ligt drie maal zo hoog bij hoger opgeleiden in vergelijking met lager opgeleiden. Ook willen hoger opgeleiden actiever worden betrokken bij plannen voor de leefomgeving en kennen zij vaker mensen met de benodigde kennis. Het aandeel dat geen idee heeft hoe men een initiatief ter verbetering van de leefomgeving zou moeten starten ligt hoger onder lager opgeleiden. Dit verschil in behoefte en kennis kan op de lange termijn leiden tot verschillen in de kwaliteit van de leefomgeving tussen verschillende groepen.

Alert zijn op vertegenwoordiging van iedereen

Naast de actieve welwillende groep die initiatieven wil starten en weet hoe dit moet, is er ook een groep die inziet dat ze dit zelf niet kunnen (of willen) of bang zijn dat initiatieven worden overgenomen door dominante anderen. Voor Provincie en gemeenten is de uitdaging wat over te laten aan mensen zelf en waar zij als overheid moet helpen om te zorgen dat iedereen zich uiteindelijk vertegenwoordigd voelt. "Als de Omgevingswet sommigen (verder) op voorsprong zet om hun leefomgeving te ontwikkelen en te beschermen dan anderen, dan is dat in strijd met het streven van de wet dat iedereen er voordeel van moet hebben" (SCP, 2016).

Colofon

Panel Fryslân
Mei 2017

Bronnen

- SCP (2016) - [Niet buiten de burger rekenen!](#)
- Rijksoverheid (2017) - [Omgevingswet](#)
- Provincie Fryslân (2017) - [Omgevingsvisie](#)

Auteur

Miranda Visser en Sjaak Moerman

Vormgeving

Jongens van de Jong

Graag bedanken wij de geraadpleegde medewerkers van de Provincie en Gemeente Heerenveen voor het meedenken en het inbrengen van hun waardevolle input bij dit onderzoek. Het FSP is verantwoordelijk voor de onderzoeksresultaten en conclusies van dit rapport.

PANEL FRYSLÂN
www.panelfryslan.nl

**FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU**

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl

Panel Fryslân is onderdeel van het Fries Sociaal Planbureau

Het Fries Sociaal Planbureau wordt gesubsidieerd door de provincie Fryslân